

ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА МОЛОДІЖНОГО ЕКСТРЕМІЗМУ

Індивідуальна профілактика виступає важливим елементом системи попередження злочинного молодіжного екстремізму.

У юридичній літературі існують різні підходи до визначення сутності та змісту цієї роботи. Враховуючи наявні в сучасній кримінології точки зору, в загальному можна сказати, що індивідуальна профілактика злочинів являє собою специфічний вид діяльності, який включає в себе здійснення заходів, спеціально спрямованих на виявлення осіб, вчинення злочину якими реально можливе, недопущення формування їх злочинної поведінки, запобігання реалізації злочинного наміру і зміна тих якостей особистості та об'єктивних обставин, які зумовлюють реальну можливість появи асоціальної поведінки та вчинення злочину. Об'єктами цього напрямку попередження злочинного молодіжного екстремізму є особи, які, в першу чергу, з причини своєї специфічної антисуспільної спрямованості можуть вчинити злочин.

Індивідуальна профілактика заснована на комплексному використанні сил і засобів різних органів, установ, громадських організацій громадян для попередження злочинів і виправлення правопорушників, включаючи виявлення об'єктів необхідного впливу. Наприклад, вельми цінною видається інформація органів юстиції про відмову в реєстрації або заборону діяльності екстремістської групи. За нею слід встановити їх учасників та здійснювати на них належний профілактичний вплив.

Говорячи про осіб, які підлягають попереджувальному впливу, то вони досить різноманітні, так само як і види екстремістських проявів.

Окремої уваги заслуговує виявлення неповнолітніх екстремістів. Тим більше, що функціонує ціла система, спрямована на протидію злочинності неповнолітніх. Враховуючи соціально-психологічні корені екстремізму, відзначимо доцільність при виявленні проявів екстремістських поглядів у дорослих проведення перевірки впливу такого становища на світосприйняття і поведінку їхніх дітей. Крім цього, в силу розповсюдження прихильності до екстремізму в середовищі неповнолітніх можна акцентувати увагу на цьому аспекті нормотворчим шляхом. Так, можна додати в якості об'єктів впливу в законодавство про профілактику правопорушень неповнолітніх такі категорії осіб, як «неповнолітні, а також їхні батьки схильні до вираження екстремістських поглядів та вчинення екстремістських дій».

Ще одним важливим аспектом індивідуальної профілактичної роботи

цього напрямку є необхідність враховувати те, що є особи, які не беруть безпосередньої участі в екстремістських діях, але знають про них або сприяють їм.

Звертаючись безпосередньо до функціональних заходів індивідуально-попереджувального впливу, то досягнення результатів у цій справі істотно залежить від врахування індивідуальних особливостей особистості правопорушників, а в деяких випадках, і особистостей їх найближчого оточення. Такий підхід обумовлений самою сутністю індивідуальної профілактики, оскільки сприяє конкретизації попереджувальної діяльності, допомагає вибрати ефективні методи впливу на цих осіб і тактику їх застосування. В індивідуальному попередженні злочинного молодіжного екстремізму слід використовувати можливості як методів переконання, надання соціальної допомоги, так і примусу.

Серед заходів переконання провідна роль належить формуванню установок толерантної свідомості. На індивідуальному рівні успішність профілактичної роботи, ефективність створюваних технологій формування даних установок значною мірою залежить від адекватного та коректного методичного інструментарію. При цьому при розглянутій профілактиці ефективним представляється формування так званої комунікативної толерантності. Під нею фахівці розуміють стійкий особистісний стан, що визначає особливий тип взаємодії індивіда з іншими людьми і характеризується наявністю у свідомості суб'єкта успішного, особистісного значущого зразка шанобливої комунікативної поведінки. Така толерантність є синтезом пов'язаних між собою компонентів: когнітивного (усвідомлення ідей толерантності: ідеї багатомірності суспільного буття, єдності в різноманітті, поваги людини та ін.), інструментального (вміння проектувати свою взаємодію, володіння базовими комунікативними вміннями), конативного (інтенсивна участь у комунікації відповідно з позитивних принципів, задоволеність виникає системою взаємин). При цьому центральне місце займає мотиваційно-ціннісне ставлення до комунікації як до рівноправного діалогу.

Серед суб'єктів здійснення зазначених напрямів провідна роль належить соціальним інститутам, і, особливо, освітнім установам та сім'ї.

Метод надання соціальної допомоги повинен проявлятися у сприянні, в першу чергу, побутового і трудового облаштування, яке супроводжується прищепленням правильної позиції взаємин.

Метод примусу повинен застосовуватися у чіткій відповідності до вимог закону при наявності підстав притягнення до різноманітних форм відповідальності і реагування. Особливість полягає в тому, що дотримуючись принципу невідворотності відповідальності за вчинене правопорушення, даний метод обов'язково повинен знаходити застосування при виникненні підстав, оскільки їх наявність передбачає безпосередній прояв протиправної поведінки. Тому проблема виявлення

подібних осіб, мабуть, є ще більш гострою, ніж потреба профілактики на ранніх етапах. Найбільш суворою, але одночасно і суттєвою мірою є залучення особи до кримінальної відповідальності.

УДК 343.9 (043.2)

Шведова Г. Л., к.ю.н., доцент,
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Враховуючи сучасні наукові підходи до визначення поняття «кримінально-правова охорона» [1, с. 109], можна стверджувати, що кримінально-правові норми як елемент кримінально-правової охорони службової діяльності відіграють важливу роль у формуванні іншого елементу цієї системи – методів кримінально-правової політики в цій сфері.

Тенденція до встановлення відповідності норм кримінального закону європейським стандартам, посилення кримінальної відповідальності за посягання на права і свободи громадян та інші масштабні зміни кримінального законодавства ускладнюють роботу правоохоронців щодо виявлення та розслідування службових злочинів.

З іншого боку, недооцінка ролі кримінального закону та низька ефективність діяльності органів кримінальної юстиції призводить до констатації того, що держава в протидії корупції як би бореться сама з собою.

Аналіз законодавчих змін до сучасного Кримінального кодексу України та відповідних оцінок вчених дає підстави погодитись з тим, що, з одного боку, існує тенденція до вирішення складних політичних, культурних проблем за рахунок посилення кримінальної відповідальності, тобто шляхом застосування кримінального закону [2, с. 8], а, з іншого, «стабільна кримінально-правова форма знаходиться у дисонансі з соціальними процесами в українському суспільстві» [2, с. 9].

Разом з тим, закладені в сучасному кримінальному законі підвалини підвищеної кримінальної відповідальності за окремі суспільно небезпечні посягання не завжди відповідає принципу гуманізації кримінальної відповідальності.

Особливо предметною стає розмова на цю тему у зв'язку із внесенням змін до кримінального законодавства, що встановлює відповідальність за службові злочини. Звертають на себе увагу неоднозначно сформульовані законодавцем санкції статей однорідних злочинів, коли підкуп службової